

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

٢٧٧٣

۱۳۷۹ / ۲ / ۱۰

مرکز اطلاع‌رسانی و کتابخانه علمی ایران
تاسیس ۱۳۵۷

دانشگاه قم

دانشکده علوم انسانی

پایان نامه

دوره کارشناسی ارشد حقوق جزا و جرم‌شناسی

موضوع

تعليق اجرای مجازات

استاد راهنما

دکتر محمود آخوندی اصل

۵۴۸۹

استاد مشاور

دکتر عادل ساریخانی

نگارنده

علی اصغر میر عرب رضی

تابستان ۱۳۷۸

۲۷۷۱۳

تقدیم به:

پدر و مادر

عزیز و بزرگووارم که علیرغم تحمّل سختی‌ها و
دشواریهای فراوان مسیر پرپیچ و خم کسب دانش و معرفت را
برایم هموار نموده و از دعای خیرشان بی‌نصیب نبوده‌ام.

و همسر

بزرگووارم که با صبر و شکیبائی خود زمینه مساعد
را برای نگارش این پایان‌نامه فراهم نموده است.

تقدیر و تشکر:

بر خود فرض می‌دانم که از تمامی سرورانی که در تدوین و نگارش این پایان‌نامه همواره یار و مددکار اینجانب بوده‌اند قدردانی نمایم.

مخصوصاً استاد بزرگوارم جناب آقای دکتر آخوندی که زحمت راهنمایی اینجانب را بعهده داشته‌اند و از رهنمودهای حکیمانه ایشان چه در نگارش این پایان‌نامه و چه در سایر مراحل تحصیل بهره‌های بسیار جسته‌ام.

همچنین استاد بزرگوارم جناب آقای دکتر ساریخانی که زحمت مشاوره این پایان‌نامه را متحمل شده‌اند و مسئولین و کارمندان محترم اداره تحصیلات تکمیلی و کتابخانه مرکزی دانشگاه قم که نهایت همکاری را در مدت نگارش این پایان‌نامه نسبت به اینجانب مبذول داشته‌اند.

چکیده

مهمترین هدف دستگاه عدالت کیفری اصلاح و بازپروری مجرمین است برای نیل به این هدف نهادهای حقوقی زیادی در قوانین جزائی پیش بینی شده است از جمله آنها، نهاد تعلیق اجرای حکم است تعلیق در حقوق کیفری باعتبار زمان رسیدگی بر سه نوع است:

۱- تعلیق تعقیب

۲- تعلیق صدور حکم محکومیت

۳- تعلیق اجرای مجازات

تعلیق اجرای مجازات عبارت است از تعویق اجرای کیفر برای مدتی معین که در صورت رعایت دستورات دادگاه در این مدت و عدم ارتکاب بزه

جدید محکومیت کآن لم یکن تلقی می‌شود. تعلیق اجرای مجازات بر مبنای اصل فردی کردن مجازات‌ها و با هدف احیای این اندیشه تشریح شده است.

این نهاد حقوقی از تأسیسات حقوق عرفی است که از مکتب تحقیقی حقوق کیفری آغاز شده و در مکتب دفاع اجتماعی به تکامل نسبی رسیده است.

تعلیق اجرای مجازات بر دو نوع ساده و مراقبتی است. در تعلیق ساده هیچگونه قید و شرطی برای محکوم‌علیه در دوران تعلیق تعیین نمی‌شود و مراقبت و نظارتی نیز نسبت به او اعمال نمی‌شود. تعلیق مراقبتی اجرای حکم نیز عبارت است از تعلیق توأم با نظارت و مراقبت نسبت به محکوم‌علیه در مدت تعلیق. این نوع تعلیق را در سیستم حقوقی انگلوساکسون پروبیشن (Probation) نامیده‌اند.

در حقوق کیفری ایران نیز با عنایت به قوانین کیفری از سال ۱۳۰۴ تا کنون که قانون مجازات اسلامی حاکم می‌باشد سیستم تعلیق ساده اجرای مجازات حاکمیت دارد زیرا اولاً "هیچ سازمان یا ارگانی که متکفل مراقبت از محکوم‌علیه باشد وجود ندارد ثانیاً دستورات مراقبتی ماده ۲۹ قانون مجازات اسلامی نیز برای دادگاه اختیاری است و بر فرض تعیین آنها از سوی دادگاه

عملاً" مراقبت و نظارتی اعمال نمی‌شود.

تعليق مجازات در نظام حقوقی اسلام ناشناخته است و با تأخير اجرای حکم که در قوانین اسلامی آمده است نیز از جهاتی فرق دارد.

در حال حاضر در کشور ما مواد ۲۵ و ۳۶ قانون مجازات اسلامی در خصوص تعليق اعمال می‌گردد. در وضعیت کنونی فقط محکومیت‌های تعزیری و بازدارنده قابل تعليق هستند و در پاره‌ای موارد نیز بدلیل وجود موانعی، بعضی از کیفرهای تعزیری و بازدارنده قابل تعليق نیستند.

تعليق اجرای مجازات نسبت به محکوم‌علیه و مرجع قضائی آثاری بدنبال دارند که بعد از انقضای مدت تعليق و یا لغو قرار تعليق این آثار رفع می‌شود و پس از اتمام مدت تعليق محکومیت معلق کأن لم یکن می‌شود.

فهرست مطالب

صفحه	عنوان
۵	کلیات
۶	بخش اول: تعریف، انواع و مبانی تعلیق
۷	مبحث اول: تعریف و انواع تعلیق و بررسی تأخیر اجرای حکم
۷	گفتار اول: تعریف تعلیق
۹	گفتار دوم: انواع تعلیق در حقوق کیفری
۹	۱ - تعلیق تعقیب
۱۳	۲ - تعلیق صدور حکم محکومیت
۱۶	۳ - تعلیق اجرای مجازات
۱۸	گفتار سوم: بررسی تأخیر اجرای حکم

مبحث دوم: مبانی تعلیق اجرای مجازات ۲۲

بخش دوم: پیشینه تاریخی تعلیق مجازات در مکاتب کیفری

۹ حقوق جزای ایران ۲۹

مبحث اول: پیشینه تاریخی تعلیق مجازات در مکاتب کیفری ۳۰

گفتار اول: مکتب کلاسیک حقوق جزا ۳۰

گفتار دوم: مکتب تحقیقی (اثباتی) حقوق جزا ۳۳

گفتار سوم: مکتب دفاع اجتماعی ۳۶

مبحث دوم: تاریخچه تعلیق مجازات در حقوق جزای ایران ۳۹

گفتار اول: سیر تحولات قانونی تعلیق مجازات در ایران ۴۰

گفتار دوم: بررسی تطبیقی مقررات تعلیق از سال ۱۳۰۴ تا کنون ۴۲

۱ - سابقه محکومیت ۴۳

۲ - نوع محکومیت ۴۶

۳ - مجازاتهای تبعی و تکمیلی ۴۷

۴ - احکام غیر قابل تعلیق ۴۸

۵ - تعلیق جزای نقدی ۵۱

۶- مدت تعلیق ۵۲

۷- اعمال مراقبت و نظارت نسبت به محکوم علیه ۵۳

۸- ارتکاب جرم جدید در دوران تعلیق ۵۵

۹- موارد فسخ قرار تعلیق مجازات ۵۸

۱۰- پژوهش و فرجام ۶۰

بخش سوم: اقسام تعلیق اجرای مجازات ۶۰

مبحث اول: تعلیق ساده اجرای مجازات ۶۲

مبحث دوم: تعلیق مراقبتی اجرای مجازات ۶۵

فصل دوم

شرایط و موانع تعلیق مجازات در حقوق جزای ایران ۷۸

بخش اول: شرایط تعلیق اجرای مجازات ۷۸

مبحث اول: شرایط ماهوی تعلیق اجرای مجازات ۷۹

گفتار اول: شرایط مربوط به بزهکار ۸۰

۱- فقدان سابقه محکومیت قطعی پنجگانه مندرج در ماده ۲۵ ..... ۸۰

- ۲- وضع اجتماعی و سوابق زندگی محکوم علیه و اوضاع و احوال حاکم
 بر وقوع جرم، تعلیق را ایجاب نماید..... ۸۸
- گفتار دوم: شرایط مربوط به نوع و میزان مجازات معلق و مدت تعلیق... ۹۴
- ۱- نوع مجازاتهای قابل تعلیق..... ۹۵
- الف - مجازاتهای تعزیری و بازدارنده..... ۹۶
- ب - مواردی که شرعاً و قانوناً در مجازاتهای غیرتعزیری و بازدارنده
 تعلیق جایز است..... ۱۰۱
- ۲- میزان مجازات معلق..... ۱۰۲
- ۳- تعلیق مجازات در صورت تخفیف و تبدیل مجازات..... ۱۱۰
- ۴- تعلیق مجازات پس از اعمال ماده ۲۵ قانون اصلاح پاره‌ای از قوانین
 دادگستری..... ۱۱۲
- ۵- تعلیق مجازات در صورت وجود جهات مشدده..... ۱۱۳
- ۶- مدت تعلیق..... ۱۱۵
- مبحث دوم: شرایط شکلی تعلیق مجازات..... ۱۲۰
- گفتار اول: دادگاه صالح، نوع و نحوه تصمیم‌گیری دادگاه..... ۱۲۱

- ۱ - دادگاه صالح ۱۲۱
- ۲ - نوع و نحوه تصمیم‌گیری دادگاه ۱۲۲
- ۳ - ذکر مدت: جهات و دستورات در ضمن حکم تعلیق ۱۲۳
- ۴ - اعلام ضمانت اجرای عدم تبعیت از دستورات دادگاه و آثار ارتکاب جرم جدید در مدت تعلیق ۱۲۵
- گفتار دوم: تعلیق مجازات در محاکم تجدید نظر و مراجع غیردادگستری و محاکم اختصاصی ۱۲۶
- ۱ - تعلیق اجرای مجازات در دادگاه تجدید نظر ۱۲۶
- ۲ - تعلیق مجازات در محاکم اختصاصی و مراجع غیردادگستری ۱۲۹

بخش دوم: موانع تعلیق اجرای مجازات ۱۳۰

- مبحث اول: موانع عام تعلیق ۱۳۰
- ۱ - تعدد جرم ۱۳۰
- ۲ - سابقه محکومیت قطعی به مجازاتهای مذکور در ماده ۲۵ ..... ۱۳۳
- ۳ - توأم شدن جزای نقدی با دیگر تعزیرات ۱۳۵
- مبحث دوم: موانع خاص تعلیق اجرای مجازات ۱۳۸

- ۱ - وارد کردن، ساختن و یا فروش مواد مخدر و معاونت در آنها. ۱۳۹
- ۲ - اختلاس، ارتشاء، کلاهبرداری، جعل و استفاده از سند مجعول و خیانت در امانت، سرقت تعزیری و آدمربائی ۱۳۹
- ۳ - معاونت با اعمال مستوجب حد ۱۴۳
- ۴ - حدود و قصاص و دیات ۱۴۴
- ۵ - صدور چک از حساب مسدود ۱۴۴

فصل سوم

- آثار و موارد رفع اثر از قرار تعلیق در حقوق جزای ایران ۱۴۶
- بخش اول: آثار قرار تعلیق اجرای مجازات** ۱۴۶
- مبحث اول: آثار تعلیق نسبت به محکوم علیه و مرجع قضائی ۱۴۷
- گفتار اول: آثار تعلیق نسبت به مرجع قضائی ۱۴۷
- گفتار دوم: آثار تعلیق نسبت به محکوم علیه ۱۵۰
- مبحث دوم: اثر تعلیق نسبت به کیفرهای تبعی و تکمیلی و اقدامات تأمینی و حقوق مدعیان خصوصی ۱۵۶

گفتار اول: اثر تعلیق نسبت به کیفرهای تبعی و تکمیلی و اقدامات تأمینی... ۱۵۶

۱ - مجازاتهای تبعی ۱۵۷

۲ - مجازاتهای تکمیلی یا تمیمی ۱۵۷

گفتار دوم: تأثیر تعلیق نسبت به حقوق الناس ۱۶۴

بخش دوم: موارد رفع اثر از قرار تعلیق مجازات ۱۶۸

مبحث اول: انقضای مدت تعلیق ۱۶۸

مبحث دوم: فسخ یا لغو قرار تعلیق مجازات ۱۷۰

نتیجه ۱۷۶

چکیده انگلیسی ۱۸۴

فهرست منابع ۱۸۵

***

مقدمه

در هر جامعه‌ای، دستگاه کیفری به منظور حفظ نظم و امنیت و برقراری ضمانت اجرای کیفری برای اعمال ضداجتماعی تأسیس شده است. نظام کیفری علاوه بر برقراری ضمانت اجرای کیفری به امر اصلاح و بازپروری مجرمین و مبارزه با حالات خطرناک آنها نیز همت می‌گمارد. مهمترین هدف یک دستگاه کیفری، اصلاح فرد و جامعه است.

از گذشته تا به امروز یکی از اساسی‌ترین ابزارهایی که نظام کیفری برای رسیدن به اهداف خود به آن متوسل شده است برقراری مجازات و اعمال آن برای مرتکبین اعمال ضداجتماعی بوده است. برقراری مجازات از این جهت که افراد را از هشدار دستگاه عدالت کیفری در قبال اعمال مجرمانه خود آگاه می‌کند مفید است و می‌تواند عامل بازدارنده مهمی در جلوگیری از ارتکاب جرم باشد اما نباید فراموش کرد که افراط در اعمال مجازات‌ها نه تنها برای فرد و جامعه مفید نیست بلکه خود عامل بسیاری از عقده‌های روانی و اجتماعی است که می‌تواند زمینه‌ساز